

Izhaja štirinajstdnevno. — Uredništvo in upravnishvo v Ljubljani, Marksov trg 2/II. — Naročnina znaša mesečno 4 Din. Za Italijo mesečno L 150. Posamezna številka stane Din 2 —

Naprej — kljub vsemu!

Po vsem svetu se vodi ljut boj med delavskim in kapitalističnim razredom — v Nemčiji, Franciji, Angliji, Ameriki, Bolgariji i. dr. Tudi v Jugoslaviji je stopil proletariat s stavko pomorcev, železnice in rudarjev v oživiljen, oster boj z jugoslovanskimi kapitalisti za zboljšanje svojega položaja. Ali za enkrat se še jugoslovanski proletariat ni izkazal dovolj močnega, da si pribori svoje pravice. Kajti v njegovem gospodarskem boju s podjetniki je vlada z aretacijami, ropi in drugimi nasilji podpirala privatne kapitaliste v njihovem boju z delavstvom. Delavstvo prihaja s tem k spoznanju, da mora stvoriti enotno bojovno fronto proti reakciji, proti »Zakonu o zaščiti države« in proti fašizmu, ako si hoče sploh zboljšati današnji svoj obupni položaj. S tem je nastala pereča potreba po močni politični proletarski stranki, ki bo mogla uspešno voditi boj proti reakcionarnemu režimu, ki danes vlada v zemlji.

In ta proletarska stranka je — Nezavisna Delavska Stranka Jugoslavije, katere član mora biti vsak mladi delavec, star nad 18 let, ako se hoče imenovati zavednega člana proletarskega razreda!

Utrditi bo treba tudi delavske strokovne organizacije, razširiti njihovo podlago, utrditi jih organizacijsko, da bodo mogle uspešno kljubovati navalu kapitalistov. Stati danes izven politične in strokovne organizacije pomenja — zločin in izdajstvo nad delavskim razredom in samim seboj!

MLADI DELAVCI IN DELAVKE!

Danes, v tem težkem času, v hudem boju proletariata s kapitalizmom, dokažite, da imate v sebi poleg mladinske navdušenosti in ognjevitosti tudi železno vztrajnost in disciplino! S tem boste dokazali, da ste ostali verni revolucionarni zgodovini proletarske mladine, ki ni klonila nikdar pod najhujšo reakcijo, ampak je ostala zbrana okrog svojega praporja do zmage!

Delajte aktivno in disciplinirano po političnih, strokovnih in kulturnih organizacijah! Mnogo sodrugov-rudarjev ječi zopet po zaporih, ker so se borili za to, kar jim pripada! Oni gledajo na nas, ki smo »na svobodi«, da započeti boj nadaljujemo do zmagovitega konca!

Vsi v vrste! Vsi na noge! Vsi na neumorno delo!

Vsak mladi delavec mora biti discipliniran bojevnik

v enotni bojovni proletarski fronti! — Proti reakciji!

Proti kapitalistični ofenzivi! — Proti „Orjuni“!

Jeseniški omladinci pred sodiščem.

Koncem meseca julija je bilo aretiranih na Jesenicah, kakor smo že poročali 7 mladih sodrugov. Vergelj Ant., Vergelj Alb., Trebušak, Ažman, Vister, Mulej in Regitnik »Jutranje Novosti« so prinesle tedaj alarmantno vest, da je oblast odkrila na Jesenicah teroristično organizacijo »Sokoj«, ki je imela namen vršiti atentate na najvišje osebnosti v naši državi (med njimi se menda brezdvomno nahaja gospod Emil Stefanovič) in da je dobivala v ta namen bajne denarne vsote iz Rusije. Drugo meščansko časopisje je te aretacije popolnoma zamolčalo, kot sploh vedno namenoma zamolči preganjanje delavcev-komunistov in prinaša le izmišljena poročila o aretaciji kakega »boljševiškega agenta« na madjarski ali avstrijski meji.

Mi smo takoj pisali, da so sodrugi brezdvomno brez zakonite podlage preganjani. In to se je izkazalo v 1 in pol mesečni preiskavi in sodni razpravi 12. septembra. Jugoslovanska buržuazija se je zopet enkrat urezala, in vso to jezo stresa oča »Slov. Narod« z dne 16. septembra, ki hoče preganjane soderuge osmešiti, da sami niso vedeli, kaj delajo in da so bili »le žrtve ljubljanskih komunističnih senc«, za katere tudi oča »Narod« ne vedo, če blodijo sploh na tem božjem svetu ali ne. Ker se pa oča »Narod« boje celo senc, ne pripovedujejo več o njih.

22. avgusta je bil aretiran s. Štukelj Ciril, osumljen, da je njegova senca (da govorimo v »Narod«-ovem jeziku) v zvezi s to družbico, ki se je skrbno skrivala in imela svoje tajne seje vedno v kakšnem gozdu, kot se izražajo »Narod« o tej skrivnostni organizaciji »Skoj«. Ker pa se s. Štukelj ne bavi z nobenimi gozdnimi družbicami, je bil 15. sept. izpuščen iz preiskovalnega zapora; a preiskava še ni ustavljena. Tudi »Prol. Mladina« so osumili, da se njena senca skriva v možganih »Narod«-nih urednikov. No, pa ker se »Prol. Mladina« nahaja v Delavskem domu, ki še obstoja in bo obstojal kljub besnenju vrlih Orjunccev, ni šla »fe, fe«.

Tako se je končala zadeva z Jeseniško teroristično organizacijo. Jeseniški sodrugi so bili oproščeni. Slava preganjanim sodrugom! Protestiramo proti temu, da se soderuge tako preganja, preden se merodajne oblasti prepričajo o neutemeljenosti raznih sumničenj.

Pa zopet »Orjuna«.

»Orjunaši« so res pravi Or-junci. Večkrat smo jih že razkrinkali, v zadnji številki smo jim jasno dokazali, da delajo proti delavstvu, da hočejo še več

jega zaslužnjenja delavskega razreda, da bi radi tudi pri nas uvedli bolgarske, italijanske in španske običaje. Obenem smo tudi vedno izrazili svoje prepričanje, da to pri nas ne bo šlo. In kaj nam sedaj »Orjuna« odgovarja? Ona ne pobija naših trditev — s čimer priznava, da so resnične; pač pa v svoji onemoglosti javka: »Komunisti, vzpodbujeni po neodločni politiki naše vlade, ki je Obznano naperila menda samo proti imenu stranke, ne pa tudi proti njenemu delovanju, so se začeli tudi v Ljubljani vedno intenzivneje gibati. Izdajajo razne hujskaške liste, med katerimi se zlasti odlikuje »Prol. Mladina«.

Pa imamo zopet »Orjuna« na krožniku. V svojem prijateljstvu do delavstva (ki ga poskuša včasih prav nesrečno pokazati) pozivlja vlado in policijo, da mora proti delavstvu nastopiti še z večjim nasiljem, da to ni dovolj, če se militarizira železničarje, da se z aretacijami v masah, zapiranjem organizacij, konfisciranjem proletarskega denarja rešuje Trboveljsko družbo; »Orjuni« se hoče, da pokolje kar vse od kraja in da se Delavske domove izroči Orjuncem, ali pa da se jih požge. — Doslej še »Orjuna« ni pokazala svojih kart odkrito, sedaj se je pa nehote v svoji nerodnosti izblebetala menda pod vplivom namiznih vin restavracije »Zvezda«.

Nadalje skuša dokazati, da niso Or-junci napadli Del. dom, ampak da so ga menda komunisti sami. Ej, Or-junčki slabo se perete. Delavstvo si bo zapomnilo vaš »pohod« na Marksov trg in vam bo vzelo veselje za nadaljne slične ekspedicije!

In koncem vseh koncev pa le iztisne ta nesrečna 42. številka »Orjune« or-junsko grožnjo: »Na vsak vaš korak budno pazi »Orjuna« po vsej državi.« Mi vam pa rečemo, da je mnogo pametneje, da pazite na svoje lastne korake, dokler se ne naučite hoditi. Sicer se vam zna zgoditi, da se v opazovanju naših korakov prehitro spodtaknete in zvrnete v jamo, ki jo hočete kopati delavstvu, pa ste še preveč or-junski, da bi jo skopali.

Kot vsem revčkom, želimo tudi vam nebeško kraljestvo, ki je obljubljeno »vsem ubogim — — —«
Na svidenje!

Čulkovski:

Mi kopljemo.

(Bezručevski motiv.)

Mi pod zemljo kopljemo!

Prevrtali že vso zemljo smo

od Ivanjkove do Kočevja!

Mi v Trbovljah kopljemo,

v Zagorju kopljemo in Hrastniku;

na Ojstrem kopljemo in v Hudi jami.

Mi kopljemo v Velenju in Zabukovci.

*Mi v Rajhenburgu, Pečovniku in Št. Janžu kopljemo.
Mi trgamo zaklade dragocene,
iz objetij tesnih črne zemlje;
boriti moramo z zahrbtnimi se elementi,
katere smo vklenili v jarem svoj.
Narili smo kot krti na površja
krtin pogorja.
S skrivljenimi hrbtenicami,
s pretvorjenimi v medvedje tace rokami,
na svojih plečih nosimo mi Vašo domovino,
Vam! ki se kopljete v svetlobi solnca,
Vam! ki nas psujete »brezdomovince«.
Zariti smo v osrčje te »Vaše« domovine;
Kdo torej bolj doma je tu, v ti zemlji,
Mi ali Vi?
Prevrtali smo Vašo domovino
od Kočevja do Ivanjke
Mi! ki smo doma v ti črni zemlji,
katere imenujete Vi svojo last.
Na svojih plečih nosimo
tanko skorjo Vaše domovine.
Kaj pa, če pleča mi izpodmaknemo?
— — — — —
Mi kopljemo!*

Proti belemu terorju in reakciji v Bolgariji!

Delavski mladini vseh dežela!

Mladi sodrugi!

Poročila iz Bolgarije nam prinašajo od prevrata 9. jun. 1923 sem z vsakim dnem nove vesti o nezaslišanih zverinskih preganjanjih delavcev in kmetov. Reakcija tudi ni prizanesla delovni mladini Bolgarije in se je s posebnim sovraštvom vrgla na mlade komuniste.

»Kultivirana« prevratna vlada »učenega« profesorja Cankova je, ne da bi proglasila komunizem zakonito kot »zločin«, dejansko označila komuniste kot »roparje«, da bi jih postavila izven zakona in jih izročila divjemu fašizmu.

Zopet je uvedena cenzura komunističnega tiska, prepovedana so vsa zborovanja razen meščanskim strankam in vladi — natančno tako, kot v vojnem času.

Vse to pa spremljajo aretacije v masah. Velik del mnogo tisočev zaprtih so omladinci. Po policijskih kletah, kasarnah in jetnišnicah so zaprti omladinci podvrženi nečloveškemu početju. Vladini rablji hočejo s silo iztisniti iz njih priznanja in jih hočejo prisiliti, da podpišejo napačne policijske deklaracije, v katerih bi se odpovedali komunizmu.

Fašisti dvigajo svoje glave. Nahujskani in oboženi od vlade, počenjajo banditstva. Umrili so že nekaj aktivnih komunistov, med temi tudi mladih sodrugov.

In sedaj se pričenjajo justični umori. Nad 95 proletarcev-komunistov, med temi 20 mladih sodrugov je bilo v Plevni že obsojenih. Obsojeni so bili na najškandaloznejši način — celo s stališča meščanske »justice« — 4 na smrt na vislicah, 2 na dosmrtno ječo in ostalih 79 skupaj na 304 in pol leta poostrene ječe. Iste strašne obsodbe čakajo še druge stotine in tisoče zaprtih delavcev, kmetov in omladincev.

Pri teh preganjanjih igrajo »socialisti« kot povsod, tako tudi v Bolgariji vlogo policijskih agentov in maroderjev. Njihov tisk hujska posebno proti bolgarski komunistični mladini, ki prireja po njihovem pisanju »tajna« zborovanja po obratih in privatnih stanovanjih. Policijski prefekti, ki so v mnogo krajih social-demokrati, so najstrašnejši inspiratorji in rablji mladih delavcev in komunistov.

Kljub temu nadaljuje razredno zavedna bolgarska delavska in kmetijska mladina svoj boj za osvoboditev in ga bo tudi nadaljevala in širila, tako da raste iz njega sila, ki pomaga skupno z odrastlimi sodrugi za upostavo *delavsko-kmetijske vlade*, medtem ko gre istočasno diktatura Cankova in njegovih kocialdemokratskih pomagačev k hudiču.

Proletarska Mladinska Internacionala (PMI) pošilja zaprtim, obsojenim in mučenim omladincom, delavcem in kmetom Bolgarije svoj revolucionaren pozdrav!

Mladi sodrugi vseh dežela!

PMI vas pozivlja, da skupaj z odrastlimi delavci in kmeti dvignete svoj glas v obrambo in pomoč vašim bolgarskim razrednim bratom in bojevnim sodrugom!

Na protest proti nezaslišanim preganjanjem in obsodbam žrtev, kapitalistične diktature v Bolgariji-

Proč s prevratno vlado »učenega« profesorja Cankova!

Proč z internacionalno reakcijo!

Živela vlada delavcev in kmetov v Bolgariji!

Živela internacionalna delavska solidarnost!

„Svoboda in enakost.“

Jugoslovanska buržuazija stalno piše in govori o »svobodnem jugoslovanskem narodu v svobodni Jugoslaviji« itd., da bi s tem zaslepila delovne sloje, ki so v resnici bolj brezpravni, kot so bili kedaj. Zato podajamo tu nekaj primerov, kako v resnici izgleda ta »svoboda in enakost« v Jugoslaviji.

Buržuazija pravi, da se smejo vsi jugoslovanski državljani svobodno udeleževati v političnem življenju.

nju. Istočasno je pa izdala »zakon o zaščiti države«, po katerem se kaznuje propagando komunistične ideje z 20letnim zaporom.

Istočasno sklene njen parlament v »Uradniškem zakonu« sledeče: »Državni uradnik ne more biti oseba, ki izraža načela proti obstoječi državni obliki ali načelo protipravne izpremembe državnega reda«.

»Zakon o državnem prometnem osebnju« pravi v točki 9 čl. 144: »Udeležba pri splošni ali delni ustavitvi dela, kot tudi počasno vršenje dolžnosti v cilju oteženja ali ustavitve prometa (pasivna resistenca) ali nagovarjanje in dogovarjanje v ta namen se kaznuje z odpustom iz službe.«

»Zakon o tisku« pravi v čl. 49.: »Kdor potom tiska neposredno ali posredno širi komunistično ali anarhistično propagando in hvali uporabo nasilja in s tem pozivlja državljane, da s silo izpremenijo Ustavo ali državne zakone, se kaznuje z zaporom šest mesecev do pet let in z denarno globo do 50 tisoč dinarjev.«

V čl. 51. istega zakona se glasi: »Kdor potom tiska vzbuja mržnjo ali preziranje do poedinih oficirjev ali oficirskih stanov ali kdor seje razdor in nezaupanje v vojski — — — se kaznuje z zaporom mesec dni do dveh let in denarno do 20 tisoč dinarjev.«

Znana je naredba o nošnji orožja. »Orjunci« svobodno streljajo, v zapore pa po nedolžnem roma nad 30 rudarjev, osumljeni atentata.

»Orjunci«, ki streljajo in napadajo Delavske domove, »branijo domovino«, lačni delavec, ki ne more več pod sedanjimi pogoji delati in kopičiti kapitalistom profita — pa roma v zapor po »Zakonu o zaščiti javne varnosti in reda v državi«.

To je »svoboda in enakost« jugoslovanske buržazije.

Mile Klopčič:

Vsem, ki trpe.*

Zvečer v somraku ob spominu na brata in sodruga Franca v litijskih zaporih.

Ljubezen, ki počiva v vas,
ljubezen, koja skriva glas
v teh prsih vaših,

(— v teh vrčih naših,
iz kojih pijemo,

da se navžijemo

pijače bojne

opojne, —)

ljubezen, ki caruje v vas,
ljubezen, ki miruje v vas,
vzgoji naj vas v sodruge!

A

osveta, ki iznikla je iz tuge
tovarne — kletke

naj vodi vas prek barikad
do zmag,

ko sleherni sodrug in brat
korak

nameri v boj,

da vzide soj

iskreč,

plamteč,

rdeč!

* Ta čas je prišel tudi Mile v litijske zapore.

Dečji

vestnik.

V puščavi.

(Vzhodna bajka. Priredil Lu—Mé.)

Po puščavi je potovala kamela. Ponosno je dvigala glavo, bahat je bil njen korak in brezsrečno se je posmihala peščenim zrcem, ki so se gnetli pod njenimi nogami in ječaje prosili: »Milost! Milost! Nikar nas ne zadušil!«

Tedaj je iz dalje prihrul Samum (pustinski ve-

ter). Vsa široka, nepregledna peščena plan se je v hipu zagnala kvišku — tako gosta in močna, da je še sinje solnce zatemnelo, potem pa se je v silnem padcu spustila proti tlom. Na kolena je omahnila kamela pod težo, v tla se je zaril njen povešeni gobec. Čez ušesa, čez hrbet, še čez grbo se je nasulo peska. V nosnice, v oči, v ušesa so ji silila zrna. In tista zrna tam v ušesih so med groznim smehom šumele besede:

»Še pravkar si nas zasmehovala, ko smo te v mukah prosili, da nam prizanesi. Lahko si nas gnetla in gazila, ko nismo bili združeni in smo se tvojemu kopitu upirali le posamez. Zdaj pa, ko smo se zedinili, ko smo stopili vsi za enega, eden za vse, smo te z lahkoto pobili na tla. Res je vsak izmed nas majhen in slab. A kakšna sila smo vsi skupaj, čutiš zdaj sama.«

Dva svetova.

Kaj počenjajo ameriški kapitalisti? Na pojedini, ki jo je priredil neki ameriški kapitalist svojim prijateljem na čast, je vzbujala splošno občudovanje »pasja gostija«. Z velikanskimi stroški je namreč gostitelj dal naučiti 200 majhnih psičkov, da so, oblečeni v dragocena gosposka oblačila, sedeli okrog pogrnjene mize in obedovali. Ravno tako veliko število strežnikov je tekalo okrog njih, donašalo dišečih jedil in odnašalo polizane krožnike. Pravijo, da so se psički vedli nadvse olikano in da se gostje niso mogli nagledati sijajnega — pasjega obeda.

Kako živi ameriška proletarska deca. Od zore do mraka delata oče in mati v tovarni. Otroci so sami doma, gladni in napol nagi. Ker se v mrzlem stanovanju ne morejo učiti, jih učitelj v šoli pretepa in zapira. Komaj dovrše štirinajsto leto, grede iz šole naravnost v tovarno ali delavnico; kajti oba vkup, oče in mati, ne zaslužita dovolj, da bi mogla preživeti svojo družino. Na delu jih tovarnar izkorišča na vse mogoče načine. Opravljati morajo najtežja dela. Kapitalistu ni prav nič žal, če pri tem zavoljo slabe hrane umirajo pod težkim naporom. Listi poročajo, da se je lani po raznih tovarnah in delavnicah v Severni Ameriki do smrti ponesrečilo več kot 10.000 otrok. Koliko jih je radi bednega stanja zbolelo in pomrlo doma, o tem ni poročil, — Saj se razume: Da morejo kapitalisti prirejati šumne gostije, je treba, da tisoči in tisoči proletarcev poginejo ob strojih, treba je, da poginejo tudi najmlajši izmed njih — proletarska deca.

Dečji tisk.

Odkar obstoje naši prvi dečji krožki, se čuti potreba po proletarskem dečjem glasilu. »Promla« je za prvo silo zadostila tej potrebi s tem, da je odstopila par kolon za »Dečji vestnik«, ki pa zavoljo svojega ozkega obsega nikakor ne nudi voditeljem teh krožkov zadosti materiala, še manj pa more vršiti med deco samo misijo njenega glasila. Mi o tem do slej iz raznih ozirov še nismo razpravljali, pred kratkim pa smo prejeli od s. Vladislavjeviča, urednika

»Budućnosti«, pismo, ki ga naj tu v glavnih potezah podamo:

»Naši otroci do 15. leta (pa tudi omladina) sploh ne čitajo, ali pa prav malo, ker prihajajo z ljudske šole skoro nepismeni. Starejši sodrugi sicer kupujejo dečji list za svoje otroke, a se ne brigajo da-li ga ti tudi prečitajo. To dejstvo nas sili, da smo pazni predvsem v pisanju takega lista, potem pa tudi, da najdemo pot, kako bi deco navadili k čitanju. Kadar pišemo za otroke, se moramo zamišljati v njihov nivo in jih dvigati višje, ne pa, da se postavljamo nad nje in jih zovemo k sebi. Delati je treba tudi, da imajo svoj lasten list; če pišemo zanje nekaj v glasilu starejših sodrugov, so uspehi vsekakor preneznatni. Ali v naši državi, kjer Slovenec pri nekoliko paznji razume Srba in Hrvata in obratno, bi bilo mogoče stvoriti en skupen proletarski otroški list, ki bi donášal tekste tako v slovenščini kakor srbohrvaščini.«

V naše krožke prihajajo otroci od 6. do 14. (15.) leta. Oni ves čas vprašujejo po svojem listu, toda z »Budućnostjo« bi vsem ne bilo ustrezno. Predvsem je treba vpoštovati dejstvo, da se po naših šolah prične srbohrvatski pouk v III. razredu in da bi torej deci — v najboljšem slučaju — do 10. leta list ne bil dostopen. Vrhu tega je psihologija teh mlajših otrok povsem različna od one starejših.

Spričo teh dejstev je nujno, da ima naš otroški pokret — dva časopisa. A ta zahteva ni tako težko razrešljiva, kot se zdi na prvi pogled. »Budućnost« (s srbohrvatskimi in slovenskimi stvarmi) naj bi bila pisana za starejšo deco, za mlajšo pa naj bi pri nas »Proletarska Mladina« pričela izdajati dečjo prilogo. Listu bi se s tem malenkostno povišala cena (mogoče 1 dinar mesečno), toda uspehi bi brez dvoma ne izostali.

Ne vem, kako bodo merodajni činitelji (predvsem naročniki) sprejeli to misel in ali čutijo srbohrvatski sodrugi enako potrebo; a v interesu našega gibanja je, da se to vprašanje na dostojen način reši.

L. Mervik.

G. Drašček in »Prol. Mladina«.

(Dopis iz Zaloga.)

Še ni dolgo tega, ko je »Proletarska Mladina« prišla prvičkrat v Zalog, že se je rodoljubni g. nadučitelj Drašček s svojo gospo vred razvnel in razhudil nad njo. Take račune je namreč vodil gospod nadučitelj, da bo nabral po Zalogu proletarskih otrok, jih v »Sokolice« preoblekel in v šolo povabil k telovadbi. Pa pride »Proletarska Mladina«, zbere deco, pa hajd ž njo v boršt korakat in delat prostih vaj. Drugi dan se v šoli razkorači g. Drašček pred deco: »Kdo je včeraj pri »Proletarski Mladini« telovadil?« Naša deca ne laže. Nič zlega ji vest ne očita, ničesar se ne boji. Naši mali sodrugi vstanejo: Kren, Pavlovčič, Hedl, Fatur, Husu in še dve sodružici: Čer-

meljeva in Lupinčeva. In gospod nadučitelj jih je zaprl do ene; in jim je govoril, naj pridejo k »Sokolu«; če bodo še kdaj telovadili pri »Prol. mladini«, jih bo zaprl do šestih; da jih bo že ugnal itd.

O, g. Drašček, Vaša pedagoška (vzgojiteljska) učenost se lahko kosa z vsemi pridobitvami moderne vzgoje. Po tolikih letih (mogoče desetletjih) učiteljevanja ste se povzpeli do bleščečega spoznanja, da je teror tisto blaženo sredstvo, ki vstvarja iz slabotnih otrok močne in cele može. G. Drašček vi ste ponosni na to (vidim vas, kako se trkate na svoje rodoljubne prsi), da se smete prištevati tisti sramotni veji naše inteligence, ki jo je Cankar označil s »hlapeci«, in da ste vredni tega naziva. Vi greste naprej — in mi vam želimo sreče in uspehov na tej poti (kaj ne, nadzornik ne postane človek, ki roke križem drži, ampak tisti, ki v potu svojega obraza agitira za »Sokola« in terorizira proletarsko dečo?). A vedite: zaloška proletarska deca bo kljub vašim nasiljem ostala pri nas in se bo samo smejala vašemu bolnemu srdi. Ali ste čuli g. Drašček, kako so klicali ti najmlajši izmed borcev, komaj ste jih spustili iz razreda: »Živela »Vesna«!

Gospod Drašček, nam je žal vaše duševne revščine, žal nam je vaše učiteljske učenosti in Vam ne zamerimo. Še ustregli ba Vam radi, če bi bilo v naši moči. Pa ni.

Mladim zaloškim sodrugom in sodružicam za kličemo: ne strašite se nasilja Vaših šolmoštrov in pojdite naprej po potih svojih očetov in starejših bratov!

T. Četeva:

Rudarski otrok.

Bos — — gologlav — — raztrganih hlači — —
koš na hrbtu, poln premoga
gre počasi po cesti
ubogi rudarski otrok.

Na meji kraj ceste se odpočije — —
premišljuje, kje bi ga prodal,
da bi si kupil nove hlače — — —
»Oče jih ne more kupiti,
pravi, da nas je preveč otrok,
da ne more vsem preskrbeti
vse potrebno.«

Domisli se nečesa glavica
in zopet koš na hrbet
in zavije pot
naprej po cesti — — —

Razširjajte „Proletarsko Mladino“!

Marksova šola.

Finančni kapitalizem.

Doba, v kateri danes živimo, se imenuje doba finančnega kapitalizma. Zakaj se ravno tako imenuje in ne drugače, bomo videli v razpravi sami. Povdariti je treba takoj v početku to, da mora vsakdo poznati današnjo razvojno stopnjo kapitalizma — finančni kapitalizem, da more razumeti razvoj svetovnih dogodkov, ki se odigrava pred nami. S tem pričnemo s stvarjo samo.

1. Kredit.

Kapitalistični sistem zahteva, da ima vsak podjetnik gotovo vsoto denarja. Ali da ne kroži preveč denarja v prometu, ga kapitalist nima vedno pri roki. Najbogatejši kapitalist včasih nima gotovine, a drugič ima zopet pri roki velike vsote. Če bi se vse pla-

čevalo z gotovino, bi se s tem oviralo razvoj kapitalističnih podjetij. In tako je z razvojem kapitalizma postajal vedno važnejši činitelj — kredit; kredit pridobiva vedno večji pomen v kapitalističnem gospodarstvu. In tako so se hitro razvijale kreditne ustanove — banke, ki sprejemajo kredit od onih, ki ga morejo nuditi, in ga dajejo onim, ki ga potrebujejo.

Banke so obstojale že pred industrijskim kapitalizmom, ali svoj popoln razvoj so dosegle šele pod njim. Nekdaj je trgovec dal shraniti svoj denar v banko, da bi bil na varnem, in je zaato on plačal gotovo vsoto. Banka je hranila ta njegov denar, dokler ga ni zahteval nazaj in med tem časom ni ona popolnoma nič uporabljala njegovega denarja. Če je bil v eni taki banki denar več oseb, so vršile te osebe med seboj kupčije enostavno potom prepisa računa z enega na drugega. Te prvotne banke, ki so

šele s časom dobile ime — banka, so se z razvojem kapitalizma — z velikim povpraševanjem po kreditu v mnogem izpremenile v svoji organizaciji.

Bankirji so uvideli, da bi mogli pri njih naloženi denar uporabiti za to in ono, da ne bi brez koristi ležal v blagajni. Kajti vložnik ni zahteval navadno vse vsote naenkrat nazaj in obenem so prihajali novi vložniki, z denarjem katerih bi se moglo kriti denar, ki je v prometu.

V nadaljnji praksi se je pokazalo tudi to, da se vrši dotok in odtok denarja z gotovo pravilnostjo, tako da je mogoče naprej presoditi (predvideti) obtok denarja. Potem se je določil navadno gotov čas, do katerega je vložen denar v banki.

In tako so začeli bankirji dajati raznim osebam v kredit del pri njih vloženega denarja. — Tedaj so postali vložniki kreditorji (upniki) bank in banka jim je zato plačala gotov procent, medtem ko je bilo to prej ravno narobe, kot je že zgoraj omenjeno.

Tako so nastali dve prvotni operaciji bank: sprejemanje vlog (denarja), — t. j. *depozitna operacija* — v katerih je banka dolžnik, v kateri banka sprejme kredit; in — *posojevalna operacija*, v kateri je banka kreditor (upnik).

Kljub temu, da ima banka množino vloženega denarja, vendar ni nikdar popolnoma varna pred krahom; ta krah lahko pride, če vložniki radi nepredvidenih gospodarskih izprememb naenkrat zahtevajo nazaj v veliki množini svoje vloge. Vsak gospodarski ali politični potres, zlasti krize prisilijo vložnike, da nemudoma zahtevajo od banke dvoj denar, da so zasigurani pred nepravilnostmi.

Povišanje ali znižanje procenta za vloge služi banki kot eno sredstvo, da privleče denar v svojo blagajno ali da ga da v promet. N. pr. recimo, da je v banki mnogo svobodnega denarja, a kapitalisti ne povprašujejo po njem, a banka mora vseeno plačevati procente na vloge, ki se nahajajo v obtoku; tedaj banka zniža procent na vloge in tako se silno zmanjša priliv novih vlog (denarja) in del prejšnjih vložnikov pa vzame denar nazaj.

Za obračunavanje med samimi vložniki dotične banke potom prepisa računa se je razvil *čekovni sistem*. Današnji kapitalist ima redko pri sebi več denarja, ker ga hrani v banki. In kadar mora nekaj plačati, pa enostavno piše v banko, kjer je vložen njegov denar, da temu in temu izplača toliko in toliko. Največkrat tudi prejemnik ne sprejme denarja na roko, ampak mu banka vpiše to v račun njegovega vloženega denarja, če je on vložnik iste banke; če ni, pa se prepiše dotična denarna vsota na ime njegovega bankirja. Tako se izogne direktni predaji denarja in potreba po gotovini se silno zmanjša. Najbolj se prakticira čekovni sistem v razvitih kapitalističnih deželah, kot n. pr. v Angliji, kjer se vrši ta

način obtoka denarja vsak dan v vsoti več milijonov.

Ogromna gospodarska sila velikih bank, ki od vseh strani zbirajo kapital in imajo na razpolago sredstva mnogo tisočev kapitalistov in nekapitalistov, da tem bankam tak družabni pomen, da se smatra v družbi — vplačati na formalno obvezo take banke gotovo vsoto, kot da je to plačano v gotovini. Iz tega izvira *emisijška operacija* ali izdajanje bančnih papirjev.

Izmed aktivnih bančnih operacij je najbolj razvita *lombardna operacija*, t. j. posojilo v zalogo blaga in vrednostnih papirjev. Banke ne hranijo same založenega blaga. To delo vršijo posebne ustanove, ki za gotovo nagrado sprejmejo blago in ga hranijo, a imetnikom tega blaga dajo *varante* — t. j. svedočba o prejemu blaga in njegove cene. To svedočbo pa sprejme banka in posoja napram njej; če dolžnik propade, sprejme banka njegovo blago po varantu in ga proda.

Na podoben način sprejema banka *duplikate* vlog in *konosamente*, — t. j. svedočba železniških, transportnih in drugih družb o tem, da je blago sprejeto.

Z razvitjem kredita v blagovnem prometu se javlja masa raznih vrednostnih papirjev: državnih dolžnih obvez, akcij (deležev) različnih družb itd. V bistvu predstavljajo ti vrednostni papirji eno in isto — zakonito potrdilo o prejemu gotovega dela dobička dotične družbe. Take vrednostne papirje tudi sprejemajo banke v zalogo. Iz tega izvira še ena velika nevarnost za banko: ker so lahko tržne cene teh vrednostnih papirjev silno kolebljive, zavisne od povpraševanja in ponujanja, banka s sprejemom takih vrednostnih papirjev riskira, da bo imela izgubo v slučaju padca cen.

Hipotečna operacija se imenuje izdajanje posojila pod zalogo nepremičnine (zemlja, hiša itd.). Posebno posojevalno operacijo predstavlja izdajanje posojila brez vsake zaloge, samo na podlagi osebnega zaupanja. Med nadaljnjimi glavnimi operacijami bank imamo še *diskonto menic*. Ali o tem bomo govorili še drugič.

Banke predstavljajo važno grupo kapitalističnih podjetij z maso najemnih delavcev in velikimi kapitali. Mezni delavci kreditnih podjetij pripadajo v glavnem k »inteligentnemu osebju«: knjigovodje, blagajniki, ravnatelji itd. Potem je še množina agentov itd. Tako nastaja v kreditnem življenju kompliciran sistem razdelitve dela; v tem sistemu se ta organizatorska delavnost razširja daleč za predele samih podjetij: ona istočasno vpliva na življenje množine industrijskih in trgovskih podjetij in neposredno izraža na sebi njih splošni sestav.

Kot že rečeno, je glavni družabni pomen kreditnih podjetij v tem, da s svojo delavnostjo olajšuje

jejo in pospešujejo razvoj kapitalističnega proizvajanja. Kredit daje industrijskim in trgovskim kapitalistom za razširjanje njihovih podjetij taka sredstva, ki bi jih oni ne mogli dobiti iz svojih lastnih podjetij.

Kreditni sistem združuje kapitale, ujedinjuje sploh proizvodjalne sile človeške družbe in pospešuje zmago družbe nad naravo.

Po zaslugi kreditnega sistema se pospešuje neverjetno hitro proces ločenja velekapitalistov od malih: veliki kapitalisti se lahko na veliko poslužujejo kredita, hitro razširjajo svoja podjetja in povečujejo svoj kapital; malim kapitalistom je pa dostopen kre-

dit le v neznatni množini in oni propadajo. Vedno večjemu delu kapitalistov dajejo banke možnost, da žive od procentov kapitala in se izpreminjajo v takozvane rentnike.

Za delavce razvoj nima neposrednega pomena: kredit ne obstoja za nje, v splošnem govorjeno.

Kredit se veča s strašno hitrostjo. Banke se pričenjajo neposredno udeleževati uprave industrijskih, trgovskih i. dr. podjetij in nastopajo kot organizatorke gospodarskega življenja.

O tem pa govorimo v prihodnji številki pod naslovom — akcionarna oblika podjetij.

Študentski vestnik.

F. Senuškin:

Sovjetske univerze.

Po oktoberski revoluciji so ruske visoke šole ostale v rokah meščanskih profesorjev in študentov, katerih stališče je bilo napram sovjetom sovražno. Nove razmere so zahtevale od proletariata njegovih lastnih inženirjev in strokovnjakov, katerih pa ta ni mogel kar čez noč bruhiti iz sebe; kajti visokih šol ni bilo mogoče na mah natrpati z delavci. Zato je bilo treba predvsem ustvariti takozvane delavske fakultete (rabfak = rabočil fakulteti), ki so imele nalogo, služiti delavcem in kmetom kot predpriprava za vstop na univerzo.

Organizacija del. fakultet se je začela l. 1920., in začetkom l. 1922. jih je že obstojalo 89 s 40.000 slušatelji. Ker se je med temi študenti nahajalo še dokaj meščanskih elementov, dočim se je revolucionarna mladina borila na raznih frontah in se ni mogla posvetiti znanosti, se je po jedrnatem čiščenju začetkom letošnjega leta znižalo število fakultet na 72 z 32.120 slušatelji, med katerimi so zastopani delavci po 62%, kmetje 26.7%, intelektualci 11.3% (od teh je članov komunistične stranke 26.8%, komunistične mladine 18.9%, nadstrankarskih 54.3%).

Ta delavska mladina, ki je prišla naravnost iz delavnic in obratov, je prinesla seboj navdušenje revolucionarnih mas in je dala ruski univerzi povsem novo lice. Stene predavalnic so prvokrat gledale mesto gosposkih študentov slabo oblečene delavce, ki so pogosto celo v raztrgani obleki in obutvi, ki so v državljanski vojni prenašali glad in mraz, ki pa jih navdaja globoka vera v zmago revolucije.

Ti študentje navadno ne zapuščajo svojih poklicev, ampak stojijo čez dan ob strojih v tovarni zvečer pa v tehničnih laboratorijih delajo eksperimente. — Kadar je treba, odlože knjige in retorte ter gredo popravljat streho šolskega poslopja. So med njimi starejši sodruzi, ki so desetletja prebili ob težkem

delu po delavnicah, pa študirajo z večjim zanimanjem in boljšim uspehom kot prejšnji buržujski visokošolci. Po njih zaslugi je tudi učni sistem postal docela drugačen. Slušatelji ne sprejemajo predavateljevih izvajanj kot nedotakljivo, sveto resnico; tu vidimo nov tip študenta-kritika, ki se ne izobrazuje ob avtoriteti profesorjev, ampak le ob njihovem sodelovanju. — Ko »rabfakovec« uspešno dovrši delavsko fakulteto, vstopi takoj na visoko šolo, zlasti na tehniko.

Poset visokih šol od strani proletarske mladine je doslej še precej omejen. V šolskem letu 1922/23 je bilo med 35.000 na novo sprejetimi slušatelji: 3000 absolventov del. fakultet, 3500 jih je odposlala stranaka, 1000 komunistična omladina, 2000 ljudski komisarjati in narodne manjšine, 800 vojaške korporacije; ostali (okrog 15.000) pa so absolventje srednjih šol; vseh študentov je bilo 130.000 (l. 1918. jih je bilo le 60.000); med njimi je bilo 16.1% delavcev, 26.2% kmetov, 20% intelektualcev, 14.9% sovjetskih nastavlencev, 4.5% meščanov in drugih.

Iz teh števil je razvidno, da delavski študentje leto za letom naraščajo. Na mesto prejšnjih buržoaznih študentskih organizacij stopajo takozvane strokovne sekcije; te ustanavljajo oni mladi delavci, ki še kot študentje obdrže svoj posel v delavnici in tvorijo na univerzi nekeke poklicne celice.

Glavna opora temu novemu šolstvu so strokovne organizacije, v univerzitetnih in posameznih fakultetnih sovjetih imajo svoje zastopnike. Tako je predvsem njih zasluga, da je novi šolski sistem prepojen z idejo dela in revolucije.

Iz teh šol že izhajajo prvi strokovnjaki, ki z nemajhnim navdušenjem nastopajo delo za proletarsko državo. Usoda sovjetske Rusije postaja združena z usodo njenega šolstva; kajti od tod prihajajo ljudje novega veka, možje, ki s krepko roko prijemajo za delo in brez omahovanja grade zgradbo nove bodočnosti.

V delavske izobraževalne organizacije!

Kapital se poslužuje vseh mogočih sredstev, da človeka proletarca podvrže svoji oblasti in izkoriščanju. Napel je vse sile, da že našo mladino odtuji delavskemu razredu in najbolj še njegovo orožje v boju proti proletarijatu je današnja šola. Takoj dojemljivi otroški duši previdno vcepljajo prepričanje o upravičenosti obstoječega družabnega reda, učijo otroka ponižnosti in pokorščine, dopovedujejo mu, da se krivici ne sme ustavljati, ampak čakati na pravico po smrti. Posebno božji namestniki na zemlji se odlikujejo v svojem razlaganju svetih »resnic«, da otrok ne bi opazil prepada, ki zija med razredi; njim ni toliko za pravilno pojmovanje in udejstvovanje moralnih zahtev, ampak gre jim predvsem zato, da utrjujejo navade in ceremonije, ki so le plašč za nadaljno izkoriščanje.

Izven šole zastruplja našo mladino slaba knjiga. Krušni očetje jo večinoma hranijo z mladinskimi spisi kot so: Hoffmanove pripovedke, Spisi Krištofa Šmida in podobno. Dobrota bogatinov, neskončno božje usmiljenje in plačilo na onem svetu — to je vsebina teh »mladinskih« knjig. In to naj bo čtivo za mladino! Ni čuda potem, če mladino po svojem zdravem instinktu išče zanimivejšega berila; tu pa zaide med zloglasne »indijanarice« in detektivske povesti, ki brez dvoma prijaajo njeni domišljiji.

Isto je v kinu. Le pogledjte jih, ta ozkoprсна pro-

letarska dekletca, kako jim gorijo oči nad razkošnimi slikami in prizori, kako bogataš ljubi in morda celo poroči siromašno devojko. Te vizije jim vedno potem blodijo po glavi, o njih sanjajo noč in dan. Radi tega je tudi v današnjem modernem svetu toliko tatov in nesrečnih, razočaranih življenj! V mladini otopi polagoma razredna zavest — ona je uspavana — buržuazija je dosegla svoj cilj.

Česar pa kapital ni dosegel v šoli, to skuša še pri odrasli mladini dopolniti z raznimi prosvetnimi in telovadnimi organizacijami, s katerimi misli mladino popolnoma prikleniti nase; njemu ni dovolj nje-
no delo, on zahteva njenih duš, njenega razuma.

Proletarske matere in očetje, ne dopustite, da vam buržuazija, žolta in črna, odtuje deco, ampak ravnajte se po paroli: najboljša defenziva je ofenziva. Pokažite otroku na vzgledu kvarljivost slabe knjige, dajte mu proletarsko knjigo v roke!

Učite mladino samostojnemu mišljenju, da ne bo gledala v svet skozi tuja očala, ampak z lastnimi očmi, potem se bo lahko sama izobraževala, množila vrste zavednih razrednih borcev in budila milijone še uspavanih proletarcev.

Ti pa, odrasla mladina, po trudapolnem delu v delavnici in črni tovarni, ne išči razvedrila po beznicah in kinematografih, ampak v delavskih prosvetnih organizacijah; kjer pa teh ni, širi našo misel in pokaži proletarski mladini, ki se še nahaja v meščanskih društvih, pravo pot — v delavske vrste.

Na delo, zavedna mladina!

Naj živi proletarska mladinska internacionala!

Marsikaj.

Učne pogodbe za vajence.

Ministrstvo trgovine in industrije, oddelek v Ljubljani, je s svojim odlokom z dne 29. januarja 1923 št. 464/23 izdalo vsled intervencije inšpekcije dela v Ljubljani navodila glede učnih pogodb:

1. Po deželi ne priglajaajo obrtniki mojstri svojih vajencev pristojnim obrtnim zadrugam, odnosno občinskim uradom in brez pismenih učnih pogodb, koje bi imela obrtne zadruge odnosno občinski uradi po vpisu v zadevni protokol potrditi.

2. Kakor vsaka pogodba, imajo biti pismene učne pogodbe povsem točne in jasne ter imajo vsebovati one važne pogoje, ki so navedeni v odstavku 3, § 99. obrtnega reda, da ne nastanejo naknadno nepotrebni spori in pritožbe o izkoriščanju. Velike važnosti in nujno je potrebno, da so pismene učne pogodbe faktično do skrajnosti detaljirane v smislu predpisov in sicer točni podatki mojstrov, vajencev in vajenčevih staršev (varuhov, zastopnikov) in navedba zakonitih dolžnosti vajenca in mojstra, tako je še čim bolj potrebno, da učna pogodba točno precizira učno dobo z navedbo datuma, s katerim dnevom pričanja in s katerim dnevom konča učna doba. Ako učna doba ni točno določena, izrabljajo mojstri netočnost pogodbe ter zavlačujejo oprostitev vajencev. Zato se je odredilo sledeče:

1. Učne pogodbe je sklepati samo pismene. Za obvezno je smatrati tiskovino »Učna pogodba«, ki jo je izdala in jo ima v zalogi »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani ali pa vzorce, ki imajo isto besedilo kot zgoraj omenjena tiskovina.

2. Glede dopustnosti podaljšanja učne dobe velja sledeče: Za podaljšanje učne dobe vajencev so samo obrtne oblasti (okr. glavarstva, odnosno mestni magistrat) po prehodni ovadbi in na predlog posamnih vodstev obrtnonadaljevalnih šol komententne, in to na podlagi § 99. b, odstavka 5 obrtnega reda. Obrtne zadruge (in tovarne) za tako podaljšanje niso kompetentne ter morajo tudi obrtne oblasti tako podaljšanje izvršiti samo pred potekom nerealne učne dobe. Posamni mojstri, in tudi za tovarne velja isto, ki so za uspešno dovršitev učne dobe svojih vajencev odgovorni, imajo torej vzdrževati z vodstvom obrtnonadaljevalne šole potreben stik in pri opaženi malomarnosti v obisku šole itd. potom šolskega vodstva preiskrabeti podaljšanje učne dobe pri pristojni oblasti. Okr. glavarstva in mestni magistrat bodo vse pritožbe in ovadbe predmetnih prestopkov natančno preiskali in krivce občutno kaznovali.

Mi pristavljamo sledeče:

Inšpekciji dela se zdi silno nerodno in neskončno neprijetno, poslušati slučaje izkoriščanja mladih vajencev. Ona

bi rada konstatirala: ni bilo nobenih pritožb, delavci niso izkoriščani in so zadovoljni. Ali ne smete si misliti, da hoče inšpekcija dela odpraviti izkoriščanje in potem reči: ni izkoriščanja. Nasprotno, izkoriščanje naj le ostane — pritrjuje inšpekcija dela — ampak to izkoriščanje naj bo napisano in podpisano na učni pogodbi, »da ne nastanejo naknadno nepotrebni spori in pritožbe o izkoriščanju« — kakor sama pravi. Izkoriščanje naj ostane, ali pritožb naj ne bo nobenih — to je smisel gornjih navodil glede učne pogodbe.

Omeniti moramo nadalje, da govore navodila o podaljšanju učne dobe, ne govore pa prav ničesar o skrajšanju učne dobe. Zelo zanimivo. Vajenci, čigav interes zastopa inšpekcija dela? Odgovor je lahek: mojstrov.

Pisali smo že, kakšno je naše stališče glede učnih pogodb. Mi smo proti takšni učni pogodbi, kjer en vajenec stoji enemu mojstru nasproti. Tej individualni učni pogodbi stavljamo mi kolektivno učno pogodbo nasproti, kjer se vsi vajenci pogajajo z vsemi mojstri in kjer lahko dosežejo vajenci potem skupnega nastopa večjih pravic. K.

Zakonodaja o delu mladih delavcev v Sovjetski Rusiji.

1. V vseh industrijskih panogah mora biti zaposlen gotov procent mladih delavcev v razmerju napram odraslim. Odpuščanje omladincev iznad tega števila ni dovoljeno.

2. Zaposliti se sme mlade delavce stare nad 14 let.

3. Vsak mladi delavec v starosti 14—16 let dela dnevno 4 ure, v starosti od 16—18 let 6 ur.

4. Vsak mladi delavec ima pravico na nedeljski odpočitek.

5. Vsak mladi delavec ima pravico do vsakoletnega 14dnevnega plačanega dopusta.

6. Nobenega mladega delavca se ne sme zaposliti v nočnem, nadurnem in akordnem delu kot tudi ne v zdravju škodljivih obratih.

7. Plača samostojnih mladih delavcev napram njihovi kvalifikaciji isto toliko kot pri odraslih, pri čemer se zahteva od njih manj dela, ki odgovarja skrajšanemu delovnemu času. Učna doba se plača isto tako kot delovna.

8. Vajenci se plačajo po plačilnih razredih, ki se dvigajo vsakega pol leta.

9. Če vajenec pred običajnim rokom dokaže večje svoje kvalifikacije, se ga uvrsti v višjo plačilno skupino.

10. Vsak mladi delavec mora postati kvalificirani delavec, ki pozna vsestransko svojo industrijo. V vsakem večjem podjetju se mora urediti šola za del. mladino.

11. Pri sklepanju delovne pogodbe se postopa z mladoletnim delavcem enakopravno s polnoletnim.

12. Vsak mladi delavec mora nuditi podporo inšpektorjem dela in njihovim asistentom ter imeti z njimi živahno zvezo.

In pri nas?! Ravno nasprotno.

9. internacionalni mladinski dan v Sloveniji.

Ko je internacionalna delavska mladina devetih proslavljala svoj praznik, se je stotisočem mladih proletarcev pridružila tudi delavska mladina Slovenije. Sicer je bila večina shodov od vlade prepovedanih in vsled terorja onemogočenih, vendar pa je ideja mladinskega praznika, njegov pomen, zadobila v širokih plasteh naše mladine tal in jamstvo, da bo šla ona po potih in po vzgledu internacionalne mladine naprej!

Na shodih in na predavanjih, ki so se vršili tega dne se je govorilo o samem mladinskem dnevu, njegovem nastanku in pomenu — govorilo se je o vseh parolah, v znamenju katerih se je vršil naš letošnji praznik.

Če upoštevamo razmere pod kakršnimi smo proslavljali na špraznik in čas, v katerem se je vršil, ko je bila vsa reakcija na delu, da se na vsak način uduše vsa mezdna gibanja, in se je prepovedovalo shode na debelo, smo z uspehom, ki smo ga dosegli na ta dan, vendar lahko zadovoljni. Kajti tam, kjer ni mogla naša beseda na dan, tam tli in žari silneje ko kedaj preje in čaka na trenutek, ko zagori z jasnim plamenom.

Tam pa, kjer so se shodi vršili, pa se je mladina zavedala, da se le z združenimi močmi vseh revolucionarnih mladih sil, ne glede na narodno pripadnost, v enotni fronti z starejšim delavstvom lahko uspešno bori proti vsaki reakciji in za svoje pravice.

Gibanje del. mladine na Hrvaškem.

Del. mladina na Hrvaškem se vedno živahneje giblje. To je dokazala zlasti v Internacionalnem Mladinskem tednu. Svoj dan je proslavila najlepše v Zagrebu. Shod je policija prepovedala. Okrog 1000 omladincev se je kljub temu zbralo pred Olimp-kinom, kjer bi se moral vršiti shod. Ko je policaj rekel, da se shod ne sme vršiti, so pričeli omladinci v protest burno klicati: Proč z belim terorjem! Proč z zakonom o zaščiti države! Omladina se je formirala v sprevod in kompaktno manifestirala po Jelačićevem trgu in Ilici — središču zagrebske buržuzije, pevajoč »internacionalo« in druge bojne prolet. pesmi Na Pejačičevem trgu je en omladinec govoril. Proti večeru so se manifestacije ponovile. Svoj teden je proslavila mladina vzorno nadalje še v Karlovcu, Osijeku, Sisku, Brodu in Vukovaru

Živijo!

„Svoboda“ krahira.

Svoboda je reševalna postaja zbankrotiranih socialpatriotov, ker se ne morejo več uveljaviti pred delavstvom na političnem in strokovnem polju.

Tako smo pisali pred dobrim mesecem v naši »Proletarski Mladini«. Danes lahko dodamo še par zanimivosti iz socialpatriotskega tabora, ki nam razodevajo, da se zadnje socialdemokratske postojanke majejo in da jih objema uničujoč požar.

Z vsedelavskim izletom meseca julija so se mislili socialpatriotje postaviti zopet malo na noge. Zlasti jim je slabo bila tista srčna žila, ki je prirashena pri žepu. Toda vračunali so se zelo. Vsa prireditve je bila velikanska polomijada in je demoralizirajoče vplivala na mase. Temu je sledil še finančni polom. in kar se o tem sliši, je naravnost bajno. Kljub precejšnji udeležbi izkazuje prireditve 50.000 K deficita.

Čim pa je članstvo »Svobode« v Mariboru zaznalo to, je postalo ogorčeno in nezadovoljnost se širi na vse strani. Mladina v »Svobodi« rebelira, »Svoboda« krahira...

O joj, socialpatriotje, kaj bo pa zdaj? Tega si pa niste mislili, da je vaša reševalna postaja tako slaba. Da, da, reševalna postaja gori. Plameni jo objemajo čezdalje bolj, tramovje poka in vsa »ponosna« stavba »tridesetih« podružnic grozi pokopati pod ogorki in pepelom vse Dolgouhe in Brnote, Erzene in Svetke.

Revolucionarna mladina, prilij olja ognju, da bomo čimprej prisostvovali pogrebu nesrečnih socialpatriotov.

K.

Le zatirajte jo!

Delavsko mladino namreč. Videli boste baš nasprotni rezultat, kakršnega si sami želite, gospodje oblastniki. Mislite, da boste preprečili naš revolucionaren polet, hočete nam postrčiti peroti, odvzeti možnosti za razširjanje in okrepitev našega gibanja. Ali delavska mladina Slovenije ne zna kloniti duha, njenega gibanja ne morete in ne boste niti ovirali in še manj uničili. Ona zna kljubovati, ona zna premagati vse zapreke in v naskoku zavzeti pozicijo za pozicijo. V boju bo ojeklenela, v boju se bo naučila živeti in zato tudi v boju zmagati.

Pokrajinska uprava je izvršila novo nasilje nad delavsko mladino. Meni nič, tebi nič si izmisli: komunistična propaganda — in ne dovoli v Trbovljah ustanovitev podružnice izobraževalnega društva »Vesne«. Jasno je, kaj namerava pokrajinska uprava. Dozdaj ne dovoljuje ustanovitev enotne zveze delavske mladine za Slovenijo in zdaj hoče preprečiti ustanavljanje podružnic zakonito dovoljenega društva. S tem nas ne bo zlomila.

Povdarjati moramo, da je baš trboveljska mladina izpostavljena precejšnjemu terorju. Prepovedi Zveze Rudarske Mladine je sledila zdaj prepoved podružnice »Vesne«.

Kljub vsemu! je dejal Liebknecht.

Kljub vsemu! ponavljamo mi.

Sa.

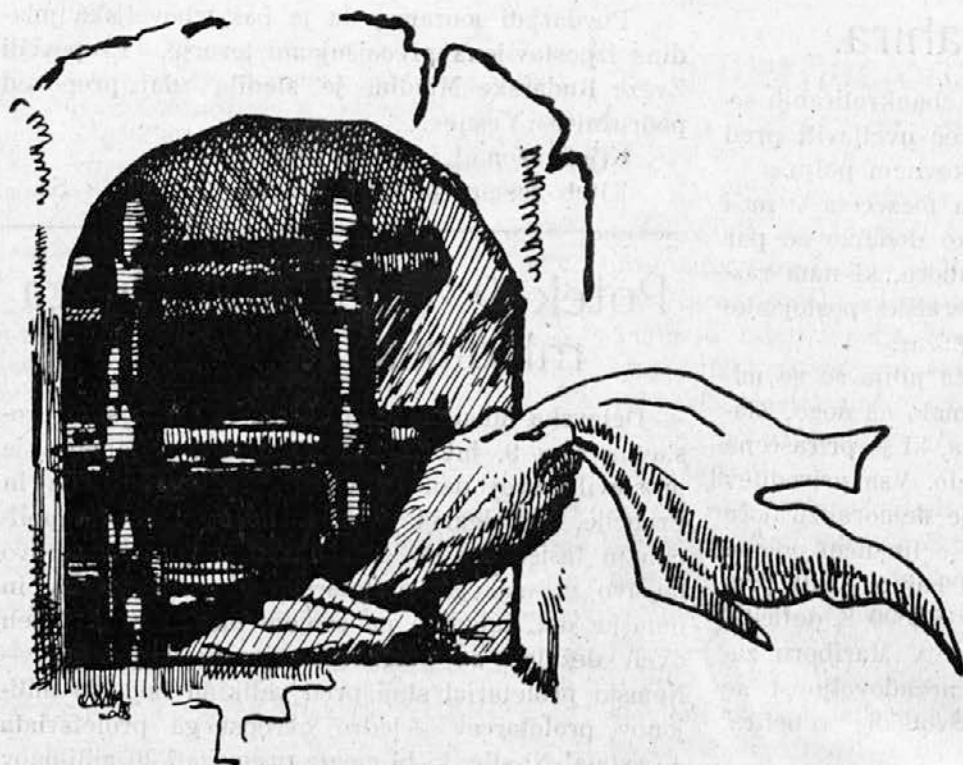
Potek 9. internacionalnega mladinskega dneva.

— Delavska mladina vseh dežel je slavnostno proslavila svoj 9. internacionalni dan. Najsijajnejše je proslavila svoj dan delavska mladina Nemčije in Francije. V Bolgariji je prišlo do spopadov s policijo in fašisti ter do aretacij. In to je razveseljivo dejstvo za vsakega proletarca, da je francoska in nemška del. mladina na svojem mestu. Kajti v teh dveh deželah se odigrava najvažnejši proces. — Nemški proletariat stoji pred velikimi boji. 20 milijonov proletarcev — jedro evropskega proletariata — vstaja! Ni sile, ki bi mogle premagati 20 milijonov proletarcev, ki so šli skozi šolo socialdemokratskega izdajstva! In mlada generacija proletarske mladine Nemčije, ki je odrastla v času zmagovite ruske revolucije 1917 in prve nemške revolucije 1918, odloča danes bistveno v dozorevajoči krizi nemške buržuzije. Delavska mladina Nemčije, je napela z internacionalnim mladinskim tednom yse svoje mišice, da bo na višini bližajočih se grandioznih dogodkov, da bo najzdravejši, najokretnejši, najpožrtvovalnejši, skratka, najslavnejši kor v bojih bodočnosti, da bo lahka kavalerija proletarske armade, ki bojuje težke boje s kapitalizmom. Revolucionarna mladina Nemčije se je v teh dnevih povsod vrgla na podvojeno delo, da popravi zamujeno, kajti najpomembnejši dnevi v zgodovini internacionalnega proletariata in človeštva se bližajo z veliko naglico.

Ravno tako velika naloga pa stoji tudi pred francosko mladino. Kajti Francija bo skušala s svojo armado »ukrotiti« nemški proletariat. In potek internacionalnega mladinskega dneva v Franciji, zlasti internacionalni miting, ki se je vršil v Parizu, nas navdaja s trdno nado, da bo francoska delavska mladina v bodočih dnevih izpolnila svojo dolžnost.

Naše knjige!

2. štev. »Borbe«. — Izšla je 2. štev. »Borbe« za september s sledečo vsebino: Triša Kaclerović: *Dežela reakcije in nasilja*; Tucović: *Delavsko gibanje v Srbiji*; Cvetković: *Etični smisel delavskega gibanja*; V. I. S.: *Fašizem in industrijski kapital*; Safarov: *Nacionalno vprašanje v dobi imperialistične vojne*;

Sodrug! Sodružice!

Zbirajte prispevke za fond za
žrtve reakcije,

za sodruge — mlade in odrasle
rudarje in rudarke, ki ječe
po litijskih in celjskih zaporih,
ker so se borili za ohrano svo-
jega življenja! Za sodruge, ki
so odpušteni, in katerih otroci
gladujejo v svoji najnežnejši
dobi! Med drugimi sodrugi in
sodružicami sta ponovno v za-
poru ss. Klopčič Franc in Emil.
Vsak dar je dobrodošel! Zahte-
vajte tozadevne nabiralne pole,
ako bi jih kdo ne prejel! —
Dokažite ponovno proletarsko
solidarnost! Vse prispevke pošil-
jajte na upravo »Proletarske
Mladine«!

Cvijic: *Organizacijsko vprašanje — najugodnejše strankino vprašanje*. Bilbija: *Nemčija a razpolitju*; K. Radek: *Bolgarski državni udarec in kom. stranka Bolgarije*, notranji in zunanji politični, književni in kulturni pregled.

»Borba« izhaja v latinici vsakega 1. v mesecu na približno 50 straneh in stane tromesečno 15 Din. Denar in vse dopise pošiljati na: Administracija »Borbe«, Beograd, Kosovska 43/IV. Poedine številke stanejo 5 Din. Vsak zavedni mladi delavec naj postane njen naročnik.

Uredništvu »Proletarske Mladine« v Ljubljani.

Sklicuje se na § 19 tiskovnega zakona zahtevamo, da priobčite v svojem listu z ozirom na članek Socialpatrioti — denuncianti in sovražniki delavske mladine — sledeči popravek:

1. Ni res, da je na celjskem kongresu govoril Eržen, da je Proletarska mladina komunistično glasilo in da ga je treba radi tega uničiti s pomočjo Zakona o zaščiti države, res pa je, da Eržen ni omenil Zakona o zaščiti države.

2. Ni res, da so razni Koruni, Svetki, Golmajerji, Erženi in Erjavci sklenili, »da denuncirajo« pred policijo glasilo zavedne delavske mladine Proletarsko mladino, res pa je, da o tem niso nikdar sklepali.

V Ljubljani, 30. avgusta 1923.

Viktor Eržen l. r., Franc Svetek l. r., Jože Golmajer l. r.,
Dr. Milan Korun l. r.

Gospodje socialpatrioti se čutijo v živo zadete, pa hite »popravljanje«. Mi smo pribili eno: na celjskem kongresu ste označili »Prolet. mladino« za komunistično glasilo: tako izjavo

na takem mestu smatramo mi za čisto navadno, podlo denuncianstvo, ker daje državnemu pravdniku povoda za postopanje proti našemu listu. Ali je treba omenjati še »zakon o zaščiti države«? Kaj ne, gospoda, vi ste dobro vedeli: zakon in paragraf bo že našel državni pravdnik, saj je šolan za to in se razume na stvar. Ne gre za to, ali ste sklenili denuncirati naš list, gre za to: vi ste ga denuncirali. In tega vi v »Popravku« ne zanikate.

Gospodje socialpatrioti, v tem »Popravku« priznavate s svojimi lastnimi podpisi, da ste zločinci nad pokretom mladega delavstva v Sloveniji; mladi proletarci sprejemajo to vašo izjavo na znanje in se z gnusom obračajo od vas.

IZ UPRAVE.

Danes prilagamo vsem naročnikom poštne položnice. Sodrug, ki so zaostali z naročnino, jo naj takoj poravnajo in naj nas s tem podprejo v našem boju. Zavedajte se sodrugi, da smo v vedni nevarnosti, da nam vsak dan ustavijo naš list vsled denunciacij od vseh strani.

Zato izvršite svojo proletarsko dolžnost in pošljite naročnino!!

Seznam in vsoto nabranega denarja za tisksklad in žrtve reakcije objavimo prihodnjč.

Listnica uredništva. — Vsled preoblega gradiva nismo priobčili nekaj dopisov. Naj nam sodrug oproste! — F. K. — Pesmi se nam ne zde godne za priobčitev. Pa drugič kaj boljšega! Le naprej — vseeno!